

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра ФІНАНСІВ
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за бакалаврською програмою
Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування
на тему: **«Податки – основне джерело формування доходів бюджету»**

Виконавець:

студентка ЦЗВФН

Шалаєва Вікторія Русланівна

(прізвище, імя, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

професор кафедри фінансів, д.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)

Волохова Ірина Семенівна

(прізвище, імя, по батькові)

/підпис/

ОДЕСА-2022

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність. На відміну від країн ЄС податки в Україні не стимулюють підвищення конкурентоспроможності держави, слабо сприяють зростанню економічної активності суб'єктів господарювання. Існуюча система формування державних доходів відображає недосконалість розвитку економіки та має переважно фіскальний характер.

Багато десятиліть ринкове реформування економіки супроводжувалося неодноразовими спробами удосконалити податкову систему шляхом прийняття окремих законодавчих актів, що були недостатньо адекватними стану економіки, характерними рисами якої були та лишаються структурні диспропорції, наявність значних обсягів тіньових оборотів, значне соціальне розшарування населення.

Глобалізаційні процеси, які відбуваються у світовій політиці та економіці, призводять до встановлення тісного політичного діалогу між окремими країнами та регіонами світу, а також до поглиблення міжнародних господарських зв'язків. Сьогодні країни інтегруються заради збереження миру та забезпечення економічного процвітання. Найбільшими та найпотужнішими інтеграційними об'єднаннями у світі є Європейський Союз, ціль на інтеграцію з яким має бути досягнута і нашою країною. Євроінтеграція надасть Україні можливості прискореного економічного зростання, підвищити життєвий рівень населення, досягнути та зміцнити мир і свободу країни.

За допомогою податків регулюється економічна діяльність, включаючи залучення іноземних інвестицій, формується прибуток у суб'єктів господарювання, вирівнюється дохід населення. Від того, наскільки правильно проводиться податкова політика, залежить ефективне функціонування всього народного господарства, тому дослідження податків

як основного джерела формування бюджету наразі залишається актуальним і обрано нами в якості теми кваліфікаційної роботи бакалавра.

Мета кваліфікаційної роботи є визначення поняття та ролі податків, а також розгляд їх як основного джерела наповнення бюджетів усіх рівнів, та, у зв'язку з цим, вироблення практичних пропозицій щодо покращення податкової системи та податкової політики в Україні.

Реалізація поставленої мети обумовила виконання таких завдань дослідження:

- визначити сутність податків як економічної категорії;
- дослідити історію виникнення податків;
- окреслити функції податків та розкрити їх значення в розвитку економіки країни;
- дослідити поняття податкової системи та податкової політики;
- проаналізувати надходження податків до зведеного та державного бюджетів України;
- визначити роль податків у формуванні місцевих бюджетів України;
- провести моніторинг податкових платежів при формуванні бюджету міста Одеси;
- дослідити зарубіжний досвід оподаткування з метою вироблення Європейських стандартів у податковій політиці України;
- розробити шляхи вдосконалення податкової системи України.

Об'єктом дослідження є відносини держави та юридичних і фізичних осіб с приводу сплати податків та формування бюджетів держави.

Предметом дослідження є податки як основне джерело наповнення бюджетів України.

Методи дослідження. діалектичний метод наукового пізнання податків та податкових відносин між державою та платниками податків: юридичними та фізичними особами. При проведенні моніторингу надходження податків до Державного та місцевих бюджетів, зведеного бюджету використовувався

метод аналізу (для дослідження динаміки надходжень податків та їхньої структури по рівнях бюджетної системи за 2015-2021 роки); метод аналізу та синтезу при визначенні закономірностей, що мають місце в процесі оподаткування. У формуванні результатів дослідження використовувалися графічні, графоаналітичні методи.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи є законодавчі та нормативно-правові акти України: Конституція України, Податковий кодекс України, Закони України, Укази Президента, Постанови Верховної Ради та Уряду України з питань оподаткування, дані Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби України, Державної служби статистики України, Державної податкової служби та інших міністерств і відомств України, монографічна й періодична література тощо.

Обсяг та структура роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Обсяг роботи 80 аркушів, 5 таблиць, 18 рисунків, 2 додатка на 2 аркушах.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

у першому розділі «ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОДАТКІВ ТА ОПОДАТКУВАННЯ» розглянута сутність податків, їхнє визначення як економічної категорії. Розкривається історія виникнення податків, досліджуються функції податків та їх значення в розвитку країни, в тому числі в Україні. Наводиться поняття податкової системи та податкової політики;

у другому розділі «ВПЛИВ ПОДАТКІВ НА ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ БЮДЖЕТІВ» увагу приділено аналізу структури податкових надходжень до зведеного бюджету та Державного бюджету України. Визначена роль податкових надходжень у формуванні доходів місцевих

бюджетів. Проведено моніторинг формування бюджету міста Одеси за рахунок податкових надходжень;

у третьому розділі «НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ» проведено дослідження зарубіжного досвіду оподаткування доходів, споживання та майна. Розроблені напрями вдосконалення податкової політики та податкової системи в Україні.

ВИСНОВКИ

В Україні через низькі темпи економічного зростання, деформуючий вплив руйнівних інфляційних процесів на національні системи грошового і кредитного обігу, а також посилення бюджетного дефіциту та дефіциту платіжних балансів і суттєве соціальне розшарування населення та інші об'єктивні й суб'єктивні причини, податкова система ще тільки набуває стабільності і має багато протиріч.

Досі вади мають концепції побудови системи оподаткування. Це стосується співвідношення підсистем оподаткування юридичних і фізичних осіб, складу податків, співвідношення прямих і непрямих податків, визначення об'єктів оподаткування і джерел сплати податків, рівня податкових ставок і принципів їхньої диференціації, напрямків та умов надання податкових пільг.

Податки відображають складні економічні відносини і тому мають бути адекватними цим відносинам. У протилежному разі вони не зможуть повною мірою виконувати покладені на них функції.

Ми вважаємо, що недостатню роль у податковій системі України мають відігравати податки на майно, на землю і на використання природних ресурсів. Вони не залежать від обсягу виробництва, продажу і є стабільними, а значить, створюють гарантію поповнення бюджету і будуть стимулювати

ефективне використання природних ресурсів і закріплених основних та оборотних фондів.

Для нормального функціонування держави повинна здійснюватися ефективна податкова політика, яка передбачає встановлення і стягнення податків. На жаль, на сьогодні економіка України має багато вад: велика кількість збиткових підприємств, безробіття, ускладнюється соціально-економічна ситуація в країні, запроваджено військовий стан. Зумовлюється це тим, що акцент у податковій політиці зроблено на фіскальній функції, а її регулююча та стимулююча роль фактично зведена нанівець. Тому проблема побудови ефективної податкової системи залишилася однією з найактуальніших у процесі становлення ринкових відносин і закладання підвалин для економічного зростання України.

Аналізуючи доходи сектора державного управління в Україні, можна побачити заборгованість по податках і обов'язкових платежах. Це приховує справжній рівень податкового навантаження в країні. Без зміни існуючих інституціональних умов збільшити обсяг державних доходів без суттєвого зростання цього показника у % до ВВП країни неможливо. Найважливішими елементами інституціональних реформ повинні стати реструктуризація підприємств і створення ефективних процедур фінансової відповідальності підприємств за виконання своїх зобов'язань.

Проте, зниження податків (наприклад, ставки ПДВ) в Україні стане можливим тільки після перегляду зобов'язань держави і соціальних гарантій, фінансування яких вона зберігає за собою.

З огляду на недоліки української податкової системи, Уряд і Парламент повинні сконцентрувати свої зусилля на швидкому реформуванні та раціоналізації податкової системи. Крім того, варто використовувати момент економічного підйому, оскільки економічне зростання може полегшити податковий тягар без зменшення бюджетних надходжень. Варто створити нейтральну, стабільну і постійну податкову систему, із широкою базою оподаткування, що буде сприяти стабільному економічному зростанню і

розвитку економічної та інвестиційної діяльності як внутрішньої, так і зовнішньої. Ми вважаємо, що податкова реформа повинна спрямовуватися на створення привабливої та стабільної у довгостроковій перспективі податкової системи. Крім того, органи влади перед тим, як почнуть знижувати податкові ставки, повинні вживати заходів для розширення податкової бази. Прогрес у податковій реформі є однією з умов, визначених МВФ для одержання траншів за програмою розширеного фінансування.

Основою регіонального розвитку повинна стати самостійність регіонів щодо визначення цілей свого розвитку та можливостей фінансування заходів для їх реалізації, перш за все, за рахунок власних джерел. Такій підхід є важливим етапом удосконалення державного регулювання економіки регіонів і посилення регіоналізації їх управління. Через низький рівень стабільних власних доходів місцева влада і сьогодні залежить від центру. Недостатні відсоткові частки надходження загальнодержавних податків до місцевих бюджетів не сприяє зацікавленості органів місцевого самоврядування в нарощуванні власної податкової бази та підриває основи фінансової стійкості регіонів.

Органи місцевого самоврядування на сьогодні недостатньо використовують можливості щодо збільшення власних доходів за рахунок місцевих податків і зборів, частка яких у структурі доходів місцевих бюджетів досить низька. Стримуючим негативним фактором у процесі їх впровадження є вільний підхід місцевої влади до виконання законодавства про місцеві податки та збори. При доопрацюванні змін до Податкового кодексу щодо місцевих податків і зборів за основу необхідно взяти нову ідеологію оподаткування місцевими податками та зборами з урахуванням існуючого світового досвіду, а саме: закріплювати за регіоном лише ті податки і збори, на формування податкової бази яких можуть впливати органи місцевого самоврядування і які фактично забезпечують стійкі, стабільні джерела доходів місцевих бюджетів.

Тому, для вдосконалення місцевого оподаткування, пропонується встановлення двох груп місцевих податків: тих, що повністю регламентуються органами центральної влади, і тих, що самостійно встановлюються місцевою владою.

В цілому, у рамках податкової реформи для податкового стимулювання розвитку підприємництва, буде доцільним:

- надання інвестиційних стимулів малих підприємств, наприклад податкових пільг, для інвестування в обладнання та нематеріальні активи;
- застосування прискореної амортизації під час використання основних засобів та нематеріальних активів;
- прискорення процесу відшкодування ПДВ для найбільш сумлінних платників податків;
- оптимізація системи авансової сплати податків для зменшення податкового навантаження на платників;
- спрощення умов розстрочення і відстрочення податкових зобов'язань шляхом перенесення термінів сплати податків;
- вдосконалення електронного кабінету платника – онлайн-доступ платників податків до управління особовим рахунком (облік платежів, авансів, переплат, заліки, податковий борг тощо);
- запровадження інституту податкових консультантів з використанням найбільш удалого зарубіжного досвіду країн (забезпечення якості надання бухгалтерських послуг, допомога малим підприємствам у сплаті податків та зборів, складанні звітності, представлення інтересів платника у судах та податкових органах);
- модернізація окремих аспектів адміністрування податків;
- надання податкових кредитів по окремих видах податків та зборів, які мають цілу низку переваг, особливо для малих підприємств.

Запропоновані шляхи нададуть можливості як наповнювати бюджети всіх рівнів, так і сприяти розвитку виробництва в Україні.

АНОТАЦІЯ

Шалаєва В.Р. «Податки – основне джерело формування доходів бюджету»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності «07072 Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр та назва спеціальності)

за освітньою програмою «Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування».

(назва освітньої програми)

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2022.

У роботі розглядається сутність податків, їхнє визначення як економічної категорії. Розкривається історія виникнення податків, досліджуються функції податків та їх значення в розвитку країни, в тому числі в Україні. Наводиться поняття податкової системи та податкової політики.

Проаналізовані податкові надходження до зведеного бюджету та Державного бюджету України. Визначена роль податкових надходжень у формуванні доходів місцевих бюджетів. Проведено моніторинг формування бюджету міста Одеси за рахунок податкових надходжень.

Проведено дослідження зарубіжного досвіду оподаткування доходів, споживання та майна. Розроблені напрями вдосконалення податкової політики та податкової системи в Україні.

Запропоновано: зменшення податкового навантаження на більш вразливі верстви населення, стимулювання інвестиційної діяльності юридичних та фізичних осіб-підприємців, покращення податкового адміністрування, введення податкових консультантів, удосконалення місцевого оподаткування.

Ключові слова: податки, збори, бюджет, доходи бюджетів, податкові надходження, державні доходи, податкова система, податкова політика.

ANNOTATION

Shalaeva V.R. « Taxes are the main source of budget revenues»

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty

«07072 Finances, banking and insurance»

(code and name of the specialty)

for the educational program «Finance, financial management and insurance». –

(title of the educational program)

Odessa National Economics University. – Odessa, 2022.

The paper considers the essence of taxes, their definition as an economic category. The history of the origin of taxes is revealed, the functions of taxes and their significance in the development of the country, including in Ukraine, are studied. The concept of tax system and tax policy is given.

Tax revenues to the consolidated budget and the State Budget of Ukraine are analyzed. The role of tax revenues in the formation of local budget revenues is determined. Monitoring of the formation of the budget of the city of Odessa at the expense of tax revenues was carried out.

A study of foreign experience in taxation of income, consumption and property. Directions for improving tax policy and the tax system in Ukraine have been developed.

Proposed: reduction of the tax burden on more vulnerable segments of the population, stimulation of investment activities of legal entities and individuals-entrepreneurs, improvement of tax administration, introduction of tax consultants, improvement of local taxation.

Key words: taxes, fees, budget, budget revenues, tax revenues, government revenues, tax system, tax policy.